

Lumek *Exephanes ischioxanthus* je díky bílým proužkům na tykadlech a bílým skvrnám na zadní části hrudi a posledních dvou zadečkových článků ve světle baterky prakticky nepřehlédnutelný. Foto Jaromír Bartoš.

Život v podzemí VI. – Valeč

Libor Dvořák, Městské muzeum Mariánské Lázně

Obec Valeč je jednou ze „vstupních bran“ Doupovských hor. Jednou z jejích dominant, která upoutá pozornost návštěvníka, je zámek s přilehlým parkem. Pod zámkem i správnými budovami zámku se nachází sklepení, velký komplex pivovarských sklepů je pak v zámeckém parku. Pojďme se podívat na jejich obyvatelé.

Prvním hmyzem, který návštěvníka jakékoliv podzemní lokality zaujme, jsou zpravidla motýli. Nejinak je tomu i ve Valči. Nejen kvůli nápadnosti baboček, můr a píďalek, ale často i kvůli jejich počtu. Při jediné návštěvě zdejších pivovarských sklepů jsem napočítal 110 jedinců můry sklepní (*Scoliopteryx libatrix*) a dokonce 191 jedinců píďalky jeskynní (*Triphosa dubitata*)! V poněkud nižších počtech se zde vyskytují i další tři druhy přezimujících motýlů. Babočka paví oko (*Inachis io*) je z těchto tří jediným druhem, který je na Valči nalézán pravidelně, stejně jako dva druhy předchozí; v pivovarských sklepech bylo nalezeno 17 jedinců. Dalším druhem je babočka kopřivová (*Aglais urticae*),

již jsem ovšem nikdy nenalezl v pivovarských sklepech, ale pouze ve sklepech zámku. Nejvzácnějším druhem motýla přezimujícího na Valči je píďalka zimující (*Chloroclysta niata*), kterou jsem v pivovarských sklepech našel již během čtyř různých zim. Tato temně mechově zbarvená píďalka přezimuje zejména venku na skalách apod., na zimovištích patří k opravdovým vzácnostem.

Mezi nejčastější a často i nejhojnější druhy dvoukřídlého hmyzu přezimujícího v podzemí patří komáři. Ve Valči byly zaznamenány tři běžné druhy. Nejnápadnějším z nich je komár kroužkovaný (*Culiseta annulata*) se skvrnami na křídlech a nápadnými bílými kroužky na chodidlech. Byly zde nalezeny čtyři druhy lanýžek (Heleomyzidae), o kterých pojednává druhý díl našeho seriálu. Zajímavou skupinou dvoukřídlých jsou tipličky (Trichoceridae). Jak napovídá jejich jméno, jsou podobné i příbuzné dobře známým tiplicím. V podzemí přezimují dva druhy tiplíček, ve Valči byla nalezena pouze *Trichocera regelationis*.

Ve sklepech a štolách často upoutají pozornost lumci (Ichneumonidae). Přezimují zde pouze oplozené samičky, jež sedí volně na zdech, ale ještě častěji zalézají ve sklepech do štěrbin ve zdivu a ve štolách do navrtaných děr pro dynamitové patrony. Ve Valči byly zaznamenány dva nejhojnější druhy, kterými jsou *Diphyus quadripunctorius* a *Exephanes ischioxanthus*.

Tímto jsme probrali bezobratlé, kteří sedají na stěny či stropy, popřípadě zalézají do jejich štěrbin. Ovšem sklepy, a ty ve Valči nejsou výjimkou, skrývají život, který probíhá na zemi, pod kameny, cihlami, prkny a dalšími ležícími předměty. Nejrychlejšími z bezobratlých na zemi jsou stonožky. V Karlovarském kraji bylo nalezeno více druhů. Ve Valči byl nalezen jeden z nejhojnějších, stonožka škvorová (*Lithobius forficatus*). V protikladu k hbitým stonožkám se velmi rozvážně pohybují svinky, o kterých psal předchozí, pátý díl našeho seriálu. Ve Valči byl dosud zaznamenán pouze nejhojnější druh, kterým je stínka zední (*Oniscus asellus*).

Další skupinou živočichů, která se pravidelně objevuje v podzemí, jsou plži. Ve Valči byly nalezeny pouze dva druhy. Jednak je to všeobecně známý hlemýžď zahradní (*Helix pomatia*), který ve sklepech zimuje často. Zimující hlemýžď pozná snadno i laik – ústí ulity si totiž překrývají pevným vápenitým víčkem. K několika druhům plžů, které se mohou vyskytovat v podzemí celoročně, patří skelnatka drnová (*Oxychilus cellarius*). Tento plž, jehož ulita dosahuje ve volné přírodě obvykle šířky asi 8–10 mm, vytváří ve sklepech populace, u kterých není vzácností šířka ulity i 13–14 mm. Proč tomu tak je, bohužel nevíme.

Dosud je tedy ze sklepů na Valči určeno 19 druhů bezobratlých živočichů. ■

- ▲ Interiér pivovarských sklepů na Valči. Foto Přemysl Tájek.
- ▲ Komár kroužkovaný (*Culiseta annulata*) je vzhledově poměrně atraktivním hmyzem. Foto Jaromír Bartoš.
- ▲ Tiplička *Trichocera regelationis* na zdi pivovarských sklepů na Valči. Foto: Přemysl Tájek.
- ▲ Skelnatka drnová (*Oxychilus cellarius*) patří mezi plže, kteří dokáží v podzemí celoročně přežívat. Foto Michal Mañas.